

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน Political Participation of People Thai

ภุริทัตน์ ชาทิน้ำเพชร¹

Phurithut Chatnamphet

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ จำนวน 600 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ร่วมกับการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวารสารวิชาการ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test F-test

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยองค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมของไทย ได้แก่ ด้านการออกเสียงการเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสนทนาทางการเมือง การร่วมแสดงสัญลักษณ์ของพรรค การเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง การติดต่ออย่างเป็นทางการ การเป็นสมาชิกพรรคในการทำกิจกรรม

¹ อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม อีเมล: phurithut.cha@siam.edu

ทางการเมือง และการร่วมรณรงค์นโยบายทางการเมือง โดยที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=7.077$, $Sig.=.000$, $F=14.334$, $Sig.=.000$, $F=13.141$, $Sig.=.000$, $F=7.404$, $Sig.=.000$, $F=5.538$, $Sig.=.001$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การเมือง

Abstract

This research aimed to study the level of political participation of people and to analyze the factor of Thai political participation. The samples were 600 people who were more 18 years old in the central, south, northeast and north of Thailand. The research tools were the questionnaires and the interview forms. Besides, it also studied the documents, researches and journals. The stats were frequency, percentages, means, S.D., t-test and F-test.

The research found that people were less participation. The most political participation was the voting. The follower were political argument, political party symbol acceptance, political activity join, formal bureaucratic contract, being political party member, and political policy campaign support. The characters of Thai political participation were movement and demand. The role of politics was upon issues, conditions, context of stakeholders. The 3

behavioral types of people were 1) the political participation followed the law of rights and liberty 2) the semi - formal political participation and 3) the political participation liked the pressure private or group or policy decision makers. So, this characters were called that Participatory Pyramid Model

Keywords: Participation, People, Political

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทัศนคติในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของรัฐบาลร่วมบริหารจัดการ กิจกรรมทางการเมือง หรือการกระจายอำนาจการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากรในชุมชนต่างๆ เพื่อให้ประชาชนให้เกิดความเสมอภาคเป็นธรรม ตามลักษณะของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participation Democracy) ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งสามารถบ่งชี้ให้เห็นระดับความเป็นประชาธิปไตยได้เช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของเลสเตอร์ มิลแบร (Lester W. Milbrath, 1965: 18) ได้เรียงลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการมีส่วนร่วมน้อยไปหาการมีส่วนร่วมมาก ตามลำดับการมีส่วนร่วมไว้ 11 ขั้น เช่นเดียวกับแนวความคิดของอัลมอนต์ และเวอร์บา (Almand and Verba: 1965) ได้อธิบายความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 3 ระดับ ซึ่ง Arnstein, S. (1969) ได้เสนอแนวคิด

บันไดมีส่วนร่วมของประชาชนได้กำหนดการมีส่วนร่วมของพลเมืองออกเป็น 8 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละระดับที่แตกต่างกันของการมีส่วนร่วมจากล่างขึ้นบน และในปี 1976 อัลมอนด์และโพลเวลล์ (Almond and Powell: 1976: 145-146) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติและรูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีการจัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะเป็นลักษณะลำดับขั้นจากลำดับล่างขึ้นบนลักษณะบันได โดยมีการอธิบายกระบวนการการจัดรูปแบบของกลุ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองพร้อมทั้งยังมีการเพิ่มลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มเติมในเวลาดต่อมาทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบการเมืองการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมืองอยู่ตลอดเวลา (ปิยะนันต์ จันทรเชกхла, 2560)

แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการพิจารณารูปแบบลักษณะและลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในบริบทปัจจุบันอาจจะไม่สามารถพิจารณาได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมีองค์ประกอบด้วยหลายประการและหลายลักษณะ จึงเป็นคำถามที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาว่าปัจจุบันการเมืองของไทยประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไรรูปแบบใดอันจะนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาให้เกิดการเมืองภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมเด่นชัดมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร และประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือบทบาททางการเมืองอย่างไร อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับในสภาพบริบทการเมืองปัจจุบัน พร้อมทั้ง

สามารถพัฒนาตัวแบบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยเพื่อใช้อธิบาย
ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยที่สอดคล้องกับบริบททางการเมืองไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณจากประชาชนทั่วไปที่มีอายุ 18 ปี
บริบูรณ์ที่อาศัยตามรายภาค 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ
(Accidental sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในเชิงปริมาณสิ้น 600 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires)
กำหนดมาตรวัดแบบแบ่งช่วง (Interval Scale) มี 4 ระดับ มากที่สุด มาก
น้อย และน้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test F-test

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้น
ไป ที่อาศัยตามรายภาค 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ จำนวน 600 ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
คิดเป็นร้อยละ 31.2 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.8 มีอายุระหว่าง 26 -

40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.7 และอายุไม่เกิน 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.0 สำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 40.0 และระดับปวส./อนุปริญญา หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 20.3 โดยส่วนใหญ่เป็นบุคลากรของรัฐ/ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 37.2 รองลงมาคือกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 25.5 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.3 และมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.8

1. ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่มีรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยช่องทางการใช้ Facebook ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 53.0 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ช่องทางโทรทัศน์โดยเลือกชมโทรทัศน์ทุกช่องที่มีข่าวสารการเมือง คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีพูดคุยการเมืองกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 45.2 และเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ทุกฉบับเพื่อใช้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 37.8 เป็นต้น

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลสิทธิ หน้าที่เกี่ยวกับทางการเมือง จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาได้แก่ ไม่สนใจทางการเมือง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และ สนใจทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ด้านพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการเขียนในประเด็นทางเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 86.5 รองลงมาได้แก่ 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 7.0 5-6 ครั้ง/สัปดาห์

ด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติ ประชามติ การเลือกตั้งผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ พบว่า ไปใช้สิทธิออกเสียงเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมาได้แก่ นานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.3

ด้านการแสดงสัญลักษณ์ กิจกรรมที่แสดงถึงการอุดมการณ์ ความคิดเห็น หรือการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองใดการเมืองหนึ่ง พบว่า ไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 75.0 มากที่สุด รองลงมา นานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.3 เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 4.7

ด้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการนัดชุมนุมเรียกร้องผลประโยชน์สาธารณะ การต่อต้านรัฐ การเดินขบวน การแสดงสัญลักษณ์ในการต่อต้านรัฐ หรือเรียกร้องเชิงนโยบายต่อรัฐบาลให้ดำเนินการตามคำเรียกร้องของกลุ่ม พบว่า ไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 83.5 มากที่สุด รองลงมา นานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.8 และเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 2.7

ด้านการติดต่อประสานงาน ช่วยเหลือ ร้องเรียน หรือให้ข้อมูลกับกลุ่มหรือการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเป็นทางการ มีหน้าที่หรือส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่า ไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 84.5 มากที่สุด รองลงมา นานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.8 เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 2.7

ด้านการไปร่วมกลุ่มการเมืองในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้เกิดการใช้สิทธิสนับสนุน พบว่า ไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 84.8 มากที่สุด นานๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.2 และเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 2.0

ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือองค์กรสาธารณะเพื่อเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง พบว่า ไม่เคยเป็น คิดเป็นร้อยละ 96.0 และเคยเป็น คิดเป็นร้อยละ 4.0

3. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียง การเลือกตั้ง มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสนทนาทางการเมือง การร่วมแสดงสัญลักษณ์ของพรรคการเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง การติดต่ออย่างเป็นทางการ การเป็นสมาชิกพรรคในการทำกิจกรรมทางการเมือง การร่วมรณรงค์นโยบายทางการเมือง

4. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=7.077$, $Sig=.000$, $F=14.334$, $Sig=.000$, $F=13.141$, $Sig=.000$, $F=7.404$, $Sig=.000$, $F=5.538$, $Sig=.001$)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้สึกที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันมีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F=5.165$, $Sig=.006$) โดยที่ประชาชนที่สนใจและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่ตระหนักเพียงการรับรู้สิทธิ หน้าที่และกลุ่มประชาชนที่ไม่สนใจทางการเมือง ($\bar{X}=1.84$, $S.D.=.687$, $\bar{X}=1.85$, $S.D.=.574$, $\bar{X}=2.26$, $S.D.=.953$)

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t=7.077$, $Sig.=.000$, $F=14.334$, $Sig.=.000$, $F=13.141$, $Sig.=.000$, $F=7.404$, $Sig.=.000$, $F=5.538$, $Sig.=.001$)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้สึกที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันมีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F=5.165$, $Sig.=.006$) โดยที่ประชาชนที่สนใจและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่ตระหนักเพียงการรับรู้สิทธิ หน้าที่และกลุ่มประชาชนที่ไม่สนใจทางการเมือง ($\bar{X}=1.84$, $S.D.=.687$, $\bar{X}=1.85$, $S.D.=.574$, $\bar{X}=2.26$, $S.D.=.953$)

อภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาการการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงการเลือกตั้ง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสนทนาทางการเมือง การร่วมแสดงสัญลักษณ์ของพรรค การเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง การติดต่ออย่างเป็นทางการ การเป็นสมาชิกพรรคในการทำกิจกรรมทางการเมือง และการร่วมรณรงค์นโยบายทางการเมือง สะท้อนให้เห็นว่าภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ลงประชามติ หรือการสนทนาการเมืองตามกฎหมาย ตามสิทธิ เสรีภาพที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แม้ว่าประชาชนส่วนหนึ่ง

สามารถใช้ช่องทางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อาทิเช่น การนัดประท้วงเชิงสัญลักษณ์ การติดตามการบริหารงานรัฐบาล การตรวจสอบ เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมหรือบทบาททางการเมืองในระดับกำหนดนโยบาย การร่วมตัดสินใจ หรือ การติดตามตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเพียงส่วนประกอบตามขั้นตอนการบริหารจัดการภาครัฐตามกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงบริหารตามระเบียบราชการกำหนด แต่ไม่มีอำนาจในการกำหนดหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสาธารณะอย่างแท้จริง

ซึ่งประชาชนมีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน มีลักษณะการแสดงออกสิทธิ เสรีภาพทางการเมืองตามที่กฎหมายได้รับรองไว้ โดยที่ประชาชนตระหนักรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่ไม่ได้มีบทบาทในการเป็นตัวแสดงทางการเมือง ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ก ไลน์เป็นช่องทางในการพูดคุยกับเพื่อน บุคคลอื่น และใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การระดมความคิดเห็น การสร้างกระแสทางการเมือง การติดตามตรวจสอบรัฐบาล และการแสดงออกในอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะก้าวกระโดด ไม่ได้เป็นไปตามลำดับขั้นการมีส่วนร่วม โดยพฤติกรรมบุคคลมีความสนใจทางการเมืองเพราะได้รับความเดือนร้อนจากรัฐ/ต้องการเรียกร้อง/พัฒนาท้องถิ่น จึงตัดสินใจลงสมัคร/เคลื่อนไหวทางการเมือง จนทำให้บุคคลนั้นได้รับตำแหน่งทางการเมือง หรือเข้าไปมีบทบาททางการเมือง หรือพฤติกรรมบุคคลที่เคยดำรง

ตำแหน่งทางการเมือง ที่ถูกแทรกแซงทางการเมือง กระแสอิทธิพลทางการเมือง กดดันให้ออกจากตำแหน่งรู้สึกเป็นหน่วยทางการเมือง โดยผันตนเองไปเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่สนใจกิจกรรมการเมืองใดๆ สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมทางการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ลงประชามติ หรือการสนทนากับการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยใช้ช่องทางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อาทิเช่น การนัดประท้วงเชิงสัญลักษณ์ การติดตามการบริหารงานรัฐบาล การตรวจสอบรัฐบาล ซึ่งพฤติกรรมข้างต้นสามารถยกระดับหนุนนำไปให้ประชาชนเข้าไปสู่รูปแบบกึ่งไม่เป็นทางการของการร่วมทางการเมือง ได้แก่ การติดตามสัญลักษณ์ของกลุ่มอุดมการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น และอิทธิพลกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มส่งเสริมให้บุคคลหรือกลุ่มเข้าสู่อำนาจทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับอัลมอนด์และโพลล์ (Almond and Powell: 1976: 145-146) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ(Conventional Forms) ได้แก่ การเลือกตั้ง การสนทนากับการเมือง การรณรงค์ทางการเมือง การจัดตั้งกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง หรือการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่การเมือง และ รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional Forms) ได้แก่ การร้องเรียน การเดินขบวน การเข้าเผชิญหน้า การละเมิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรง หรือ การทำรัฐประหารปฏิวัติ สงครามกลางเมืองเพื่อยึดอำนาจ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) รัฐควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ให้สอดคล้องกับบริบทพฤติกรรมทางการเมืองของไทยที่มีลักษณะการใช้สิทธิ เสรีภาพในการเรียกร้องปัญหาต่อรัฐตามวิถีประชาธิปไตย เนื่องจากพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะอาจจะเป็นเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างไม่เป็นธรรมกับคู่ขัดแย้งกับฝ่ายรัฐ

2) รัฐควรกำหนดนโยบายให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมนโยบายสารสนเทศเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นระบบ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแสกข้อมูล ตัดต่อภาพหรือข้อความอันเป็นเท็จ หรือการยุยงให้เกิดความเข้าใจผิด หรือ ปัญหาอาชญากรรมด้านข้อมูลสารสนเทศ เนื่องจากภาคประชาชนใช้โทรศัพท์มือถือในการสื่อสารทั้งพูดคุยส่วนบุคคล แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะตามที่กฎหมายกำหนด

3) พรคการเมืองควรสร้างความเป็นสถาบันบนทางการเมืองที่เข้มแข็งเพื่อเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองของภาคประชาชนในระดับพื้นที่ในการประสานประโยชน์ เรียกร้องปัญหากับการเมืองระดับชาติ หรือเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนกำหนดนโยบายหรือผลักดันให้นโยบายหรือกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองให้เพิ่มมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมเหหมัด.(2547). *ค่านิยม วัฒนธรรมและอุดมทฤษฎีประชาธิปไตย*. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ส.เจริญ การพิมพ์ กรุงเทพฯ.
- คะนึ่งนิจ ศรีบัวเอี่ยมและคณะ.(2545). *รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก*. กรุงเทพฯ สถาบันพระปกเกล้า,
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ..(2544). *การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเมือง: ความยั่งยืนของประชาธิปไตย*. ปาฐกถาพิเศษการประชุมวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า,
- มนตรี จิโรโฆไท..(2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548-2553*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
- Amstein, S. (1969). *บันทึกของประชาชนมีส่วนร่วม*. วารสารอเมริกันสถาบันวางแผน 35.4: 216-224, 1969.
- Almond, Gabriel A. and Jr. B.G. Powell.(1976). *Comparative Political Today*. Boston : Little Brown and Company,
- Gabriel A. Almond, and Sidney Verba.(1965). *The Civic Culture; political attitudes and democracy in five nations*. Boston and Toronto: Little Brown and Company, pp. 3, 22 – 26,

Jan Teorell. .(2006). *Political participation and three theories of democracy: A research inventory and agenda*. European Journal of Political Research 45: 787-810. Lund University, Sweden,

Milbrath, L. W. (1965). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in politics?*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company,

Weiner, Myron. .(1971). *Political Participation : Crisis of the Political Process*. pp. 161- 163. In Leonard, Binder and others (eds.). *Crisis on Sequences in Political Development*. Princeton : Princeton University Press,